

Schoollotingen in Utrecht

Transparante loting blijft een noodzakelijk kwaad

Inmiddels zijn schoollotingen in grote Nederlandse steden een jaarlijks terugkerend ritueel, omdat te veel leerlingen uit groep acht kiezen voor dezelfde middelbare scholen. In Utrecht verricht notaris Wil Brantjes de trekking. 'Jammer dat het moet, want er zijn hier veel leuke en goede scholen.'

TEKST Jolanda aan de Stegge | BEELD Truus van Gog

Na de zomer stappen 4.314 basisschoolleerlingen uit Utrecht en Stichtse Vecht over naar de middelbare school. De overgrote meerderheid van hen kan terecht op de school van hun voorkeur. Soms zijn ook degenen die al een broer of zus op de middelbare school hebben, verzekerd van een plek. Maar al tien jaar zijn er ook scholen waarvoor meer leerlingen zich aanmelden dan er beschikbare plaatsen zijn. Dit jaar gaat het om 4 middelbare scholen, waar 752 kinderen naartoe willen, terwijl er in totaal 382 eersteklassers terecht kunnen. 370 kinderen kunnen niet naar de school van hun voorkeur en dus moet er worden geloot. Voor het tiende achtereenvolgende jaar verrichtte notaris Wil Brantjes onlangs de trekking van de schoollotingen in Utrecht. Ook Yasmina Daoudi en Harriët Smit nemen deel aan het gesprek. Daoudi werkt bij de uitvoeringsorganisatie Naar het VO (Voortgezet Onderwijs) die de loting organiseert. Zij is verantwoordelijk voor alle aanmeldingen, de namen- en lotingslijsten. Smit is

als programmaleider bij het Samenwerkingsverband Sterk VO eindverantwoordelijk voor het hele proces.

SOEPELE TREKKING

De schoolloting wordt sinds vijf jaar centraal georganiseerd en vond begin april plaats. Geloot moest worden voor vier middelbare scholen met in totaal negen verschillende richtingen. Ter voorbereiding loopt Wil Brantjes de avond ervoor thuis alle negen lijsten en de corresponderende namenlootjes nog eens na. 'Mijn grote angst is dat er tijdens de loting een lootje ontbreekt waardoor we opnieuw moeten beginnen.'

Als er 64 kinderen loten voor het vwo op school X, controleert hij of daadwerkelijk

de 64 juiste namen in het correcte vwo-bakje zitten. Om de trekking zo soepel mogelijk te laten verlopen, staat elke naam genummerd op de lotingslijst én zit als genummerd lootje in het juiste bakje.

De openbare loting wordt bijgewoond door directbetrokkenen onder wie vertegenwoordigers van de vier scholen, medewerkers van Van Grafhorst Notarissen en sinds een aantal jaren ook journalisten. Brantjes: 'Een van mijn medewerkers trekt het lootje, noemt het nummer en de naam van de leerling, bijvoorbeeld: "Nummer 44, Abdel Karim". Als het lootje met zijn naam als eerste getrokken wordt, roep ik "Eén". Ondertussen schrijven vier partijen mee, onder wie de afgevaardigde van de school waar Abdel Karim is ingeloot en ikzelf. Nadat alle nummers zijn getrokken, lees ik nogmaals alle namen en trekkingsnummers voor. Niemand gaat hier de deur uit met een verschil in de lijsten. Er is elk jaar één collectieve uitkomst.'

DOORLOTEN

Als zestig leerlingen meedingen naar veertig plaatsen, stopt Brantjes niet na nummer veertig. Ook de lootjes van de twintig andere kinderen worden getrokken en voorzien van een trekkingsnummer. Over dat doorloten zijn alle partijen zeer tevreden: het maakt de trekking transparant. Yasmina Daoudi: 'Hoe weet ik nou of mijn kind wel op die lijst stond, is een jaarlijks terugkerende vraag van ouders. Dan leg ik uit dat alle namen en lijsten door drie verschillende mensen zijn gecheckt.'

Wil Brantjes, Harriët Smit en Yasmina Daoudi tijdens de loting.

Kort voor de loting ontving hij eens de boodschap: Wil, denk je aan je oude buurjongen?

Bovendien kan ik ze het trekkingsnummer van hun uitgelote kind geven. Dat overtuigt.' Harriët Smit: 'Driemaal woonden ouders de loting bij, maar ook zij beaamden dat de procedure transparant en eerlijk verliep.'

VOL IS VOL

Onmiddellijk na de trekking maakt Daoudi – die alles op de computer heeft bijgehouden – via het digitale systeem de uitslag bekend aan de basisscholen, die op hun beurt de ouders inlichten. Alle Utrechtse middelbare scholen maken diezelfde avond nog bekend of en hoeveel plaatsen zij overhebben. Smit en Daoudi bellen met bestuurders om te vragen of hun school misschien extra leerlingen kan aannemen. Vervolgens krijgen de uitgelote leerlingen en hun ouders vijf dagen de tijd om een nieuwe schoolkeuze te bepalen, waarna een eventuele tweede loting volgt. In een later stadium kan een hoge score van de eindtoets nog leiden tot hoger schooladvies, zoals minister Sander Dekker wettelijk liet vastleggen. Daoudi: 'Maar wie dan nog wil veranderen van school, kan uitsluitend kiezen uit scholen die plaats hebben op dat niveau. Wat vol zit, zit vol.'

HYPES

Dit jaar gaat 91 procent van de basisschoolleerlingen naar de school van hun eerste keuze, vorig jaar was dat nog 97 procent. Brantjes betreurt het dat er in Utrecht moet worden geloot voor bepaalde middelbare scholen, terwijl de stad volgens onderwijsorganisaties

voldoende leuke en goede scholen telt. 'Ouders en leerlingen baseren zich bij hun schoolkeuze vaak ook op wat zij van anderen horen. Dat leidt tot een *run* op een aantal scholen, maar de populariteit daarvan wisselt: het zijn nooit jaren achtereenvolgende scholen.' Smit: 'Die hypes zijn niet te beïnvloeden en worden soms veroorzaakt doordat ouders strategisch kiezen. Als mijn kind zich opgeeft voor school A, wordt hij misschien uitgeloot. Laten we dan maar school B kiezen, waarvoor niet hoeft te worden geloot. Dat bedenken meer ouders en dan zie je dat school A onverwacht plaatsen overhoudt, terwijl er voor school B ineens moet worden geloot.'

VERDRIET

Uitgeloot zijn, kan hard aankomen, zegt Brantjes. Enkele jaren geleden lootte hij de dochter van een collega uit. Zij wilde dolgraag naar de school bij haar om de hoek, die 43 plaatsen had. Het lootje met haar naam kreeg nummer 44, het meisje was ontroostbaar. Kort daarop verhuisde een van de 43 ingelote leerlingen en kon zij alsnog naar de school van haar dromen. Mazzel, zegt hij. Van een andere medewerker lootte hij een

zoon uit, die inmiddels *happy* is op de school waar hij nu zit. Wil: 'Het feit dat ik vijf jaar lang met mijn foto in de krant sta met naam en toenaam, betekent dat men wel weet dat ik degene ben die deze loting doet.' Voorafgaand aan de trekking ontving hij via Facebook eens de boodschap: Wil, denk je aan je oude buurjongen?

ALGORITME

Van loting via de computer is Brantjes geen voorstander. Een computer kan zijn voorprogramma, waardoor een algoritme meebepaalt wie in- en uitgeloot wordt. Als scholen daarvoor kiezen, moeten ze dat doen, maar dan heeft hij als notaris geen controle meer op wat er gebeurt en zal hij daar dus geen medewerking aan verlenen. 'Laat mensen zien: het gaat eerlijk, je wordt niet bedonderd. Jaarlijks maak ik na afloop een proces-verbaal-akte van wat er precies is gebeurd, die iedereen kan inzien.'

Smit: 'Vanuit de samenwerkende scholen zijn wij ontzettend blij met Wil. Samen hebben we het proces de afgelopen jaren geoptimaliseerd tot de geoliede machine die het nu is.' Aan het eind van het gesprek trekken Yasmina en zij dan ook meteen de agenda om de loting van 2020 vast te leggen. 'Weten we tenminste zeker dat we volgend jaar weer met Wil werken.' ■